

Moninaistuva Suomi - taide ja kulttuuri osallisuuden rakentajina

VTT, dosentti Saara Pellander
Siirtolaisuusinstituutin toimitusjohtaja

Puheenvuoron rakenne

- Johdanto muuttoliikkeisiin
- Moninaistuva Suomi
- Kotoutumisesta osallisuuteen
- Musiikkikasvatuksen osallisuuden rakentajana

Puheenvuoron rakenne

- **Johdanto muuttoliikkeisiin**
- Moninaistuva Suomi
- Kotoutumisesta osallisuuteen
- Musiikkikasvatuksen rooli osallisuuden rakentamisessa

Siirtolaisuus tapahtuu

... yhdestä tai useammasta
syystä

... kerran tai useammin

... yhteen tai useampaan
suuntaan

... väliaikaisesti tai
pysyvästi

... vapaaehtoisesti tai
pakon edestä

... kansallisesti tai
kansainvälisesti

... ja se on hankalin asia
väestötieteellisesti
ennustaa

Miksi ihmiset muuttavat?

- Perhesyistä (perheenyhdistäminen)
- Työn perässä
- Kohtaamansa vainon takia
- Paetakseen konfliktia
- Ympäristösyistä
- Tarjotakseen paremman elämän lapsilleen/perheilleen/itselleen
- Taloudelliset syyt (rahalähetykset)
- Muuten vaan/miksi ei

Miksi ihmiset muuttavat? Analyyttiset tasot

Table 1.1. Theories of migration defined by level of analysis

<i>Micro-level</i>	<i>Meso-level</i>	<i>Macro-level</i>
<p><i>Migration cause:</i></p> <p>Individual values/ desires/ expectancies e.g. improving survival, wealth etc.</p>	<p><i>Migration cause/ perpetuation:</i></p> <p>Collectives/ social networks e.g. social ties</p>	<p><i>Migration cause/ perpetuation:</i></p> <p>Macro-level opportunity structure e.g. economic structure (income and employment opportunities differentials)</p>
<p><i>Main theories:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lee's push/ pull factors - Neoclassical micro-migration theory - Behavioural models - Theory of social systems 	<p><i>Main theories:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Social capital theory - Institutional theory - Network theory - Cumulative causation - New Economics of Labour Migration 	<p><i>Main theories:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Neoclassical macro-migration theory - Migration as a system - Dual labour market theory - World systems theory - Mobility Transition

LÄHDE: Faist, 2000, sekä Hagen-Zanker 2008.

2/3 maailman siirtolaisuudesta työperäistä

- 58% miehiä
- 2/3 korkean toimeentulon maissa
- Nuorten työperäinen siirtolaisuus kasvussa
- Suurin osa (86.5%) ovat 25-64 vuotiaita

**International
migrants^a**

281 million

international migrants globally in 2020,
or 3.6 per cent of the world's population

Females^a	135 million	international female migrants globally in 2020, or 3.5 per cent of the world's female population
Males^a	146 million	international male migrants globally in 2020, or 3.7 per cent of the world's male population
Children^a	28 million	international child migrants globally in 2020, or 1.4 per cent of the world's child population
Labour migrants^b	169 million	migrant workers globally in 2019
Missing migrants^c	Around 8,500	dead and missing globally in 2023

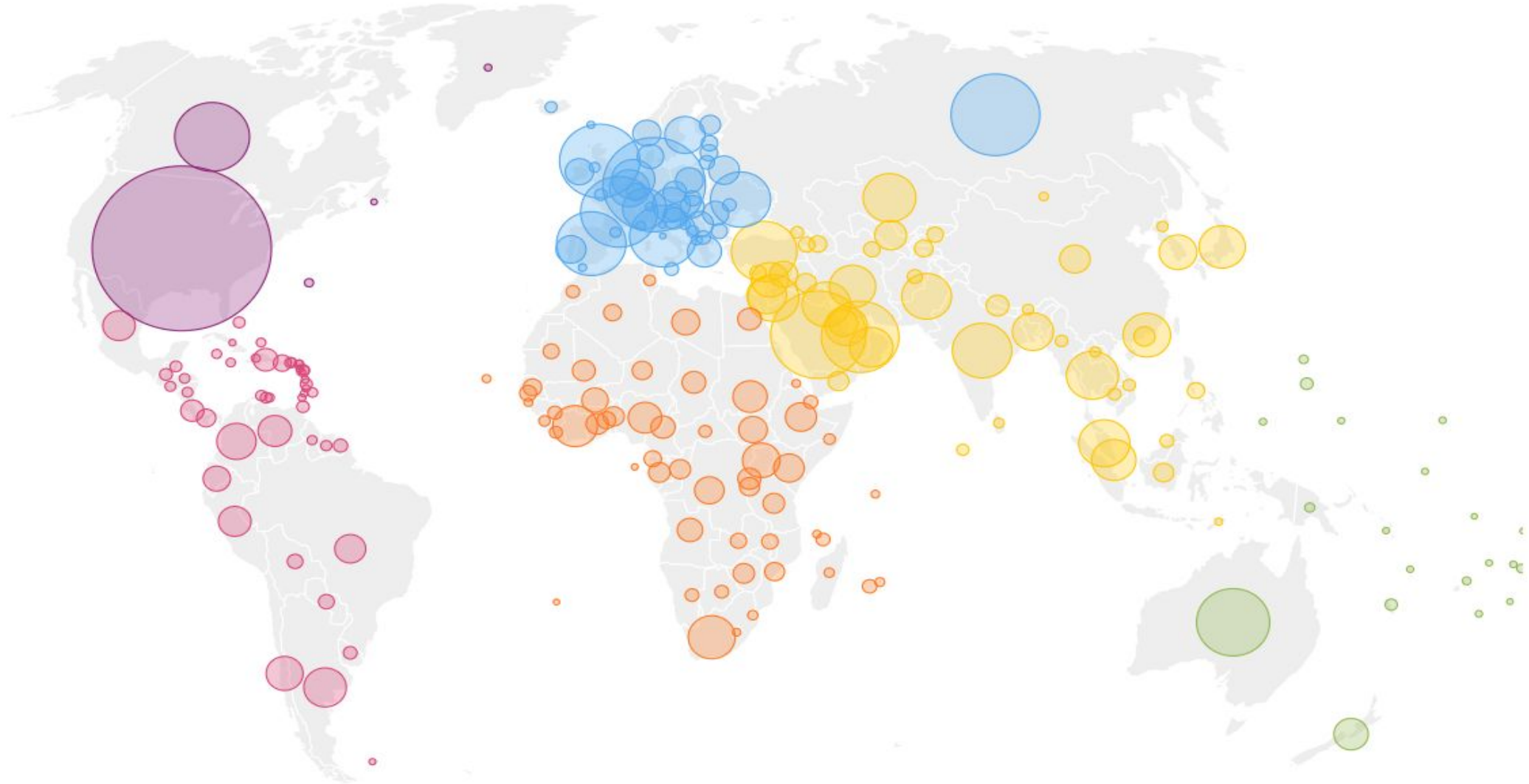
The map shows the **total number of international migrants** within each country

Total

Pct. migrants

Pct. non-migrants

Circles are sized based on the total number

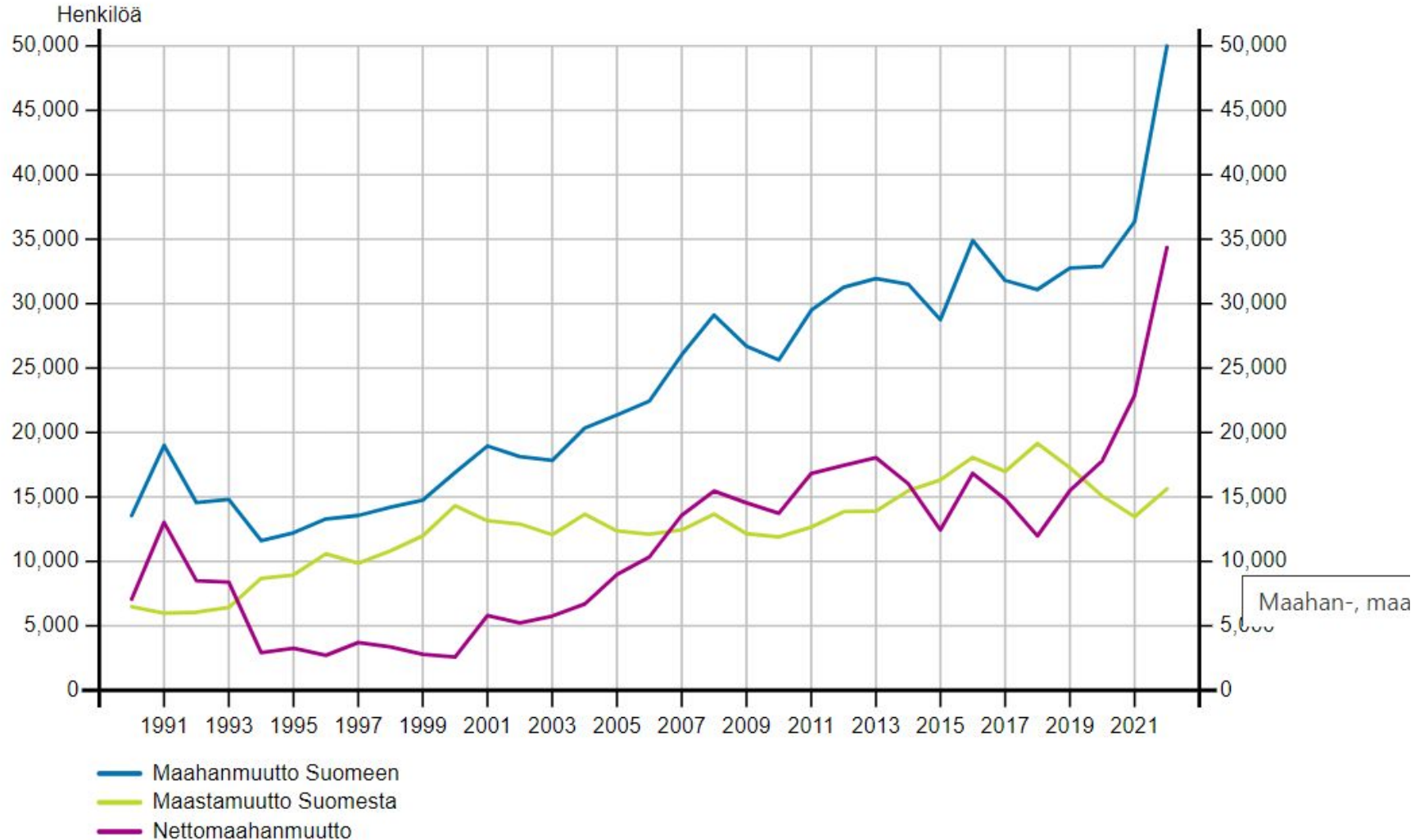
Puheenvuoron rakenne

- Johdanto muuttoliikkeisiin
- **Moninaistuva Suomi**
- Kotoutumisesta osallisuuteen
- Musiikkikasvatuksen rooli osallisuuden rakentamisessa

Vuonna 2024 maahanmuuttojen määrä oli tilastointihistorian toiseksi korkein, vuonna 2023 sen ollessa korkeimmillaan

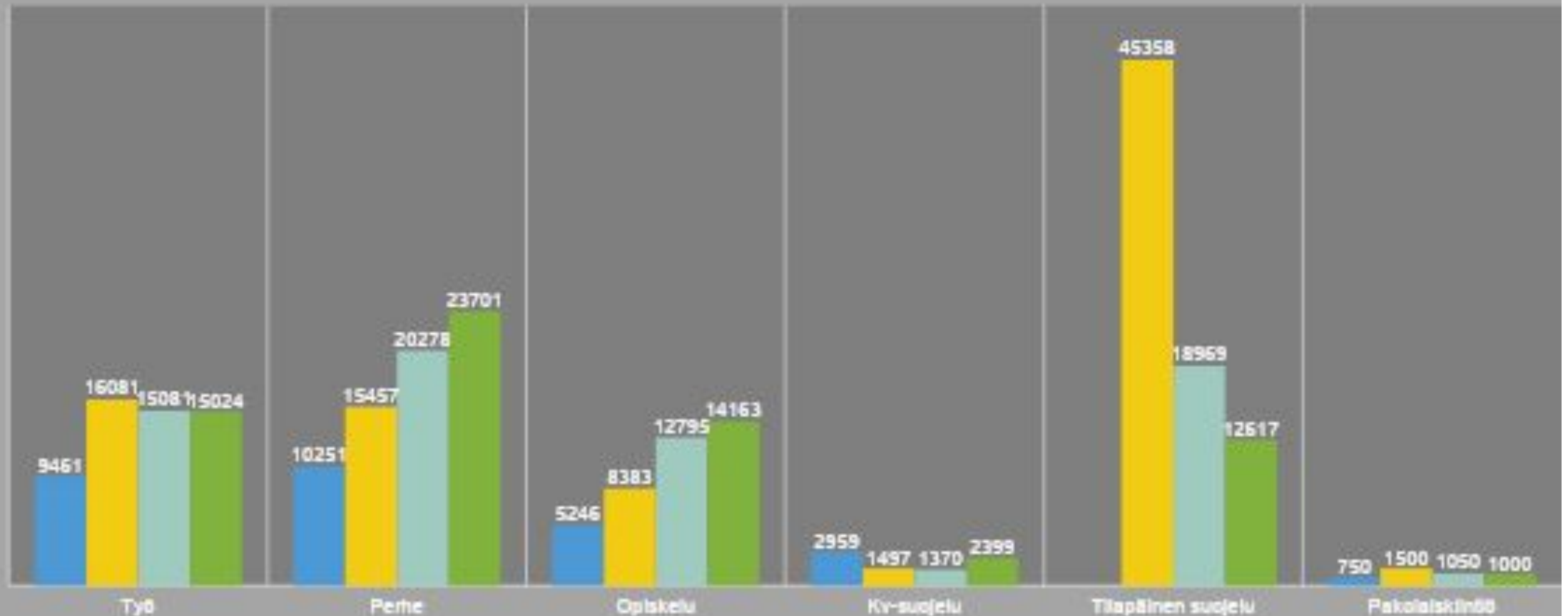
Maahan-, maasta- ja nettomuutto lähtö-/määrämaan mukaan 1990-2022

YHTEENSÄ

Oleskelulupahakemukset Suomeen

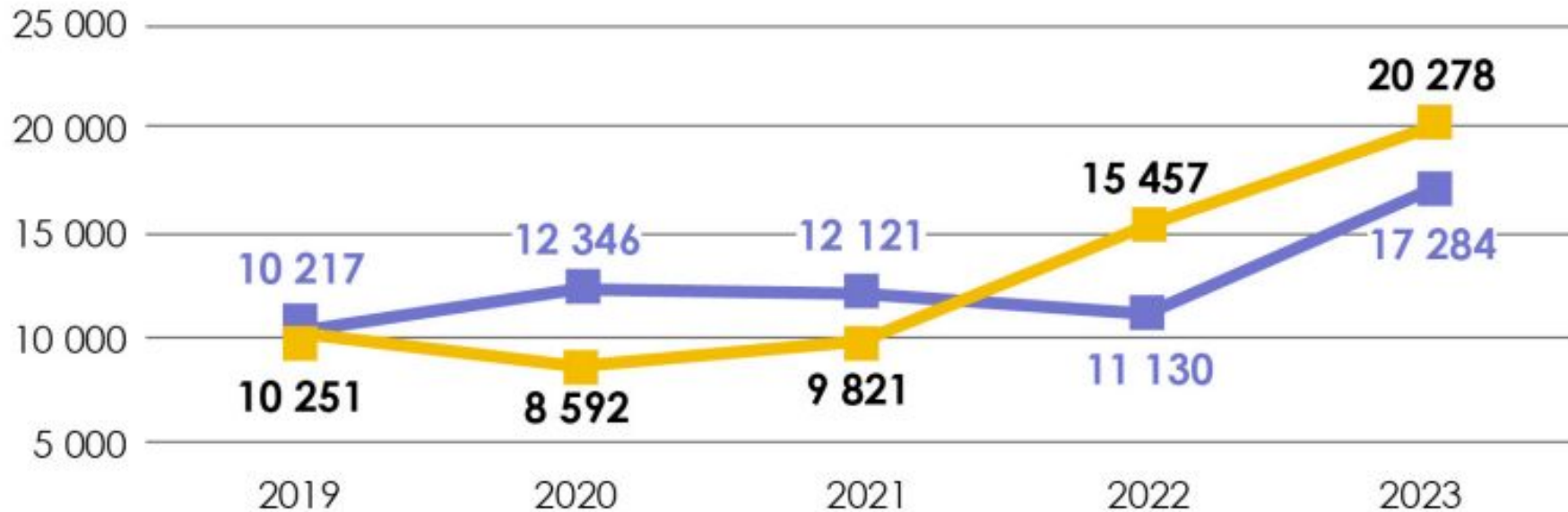
2019 2022 2023 2024

Perheiden muutto Suomeen 2024

- Ensimmäisten oleskelulupahakemusten määrän kasvu jatkuu
- Perheenyhdistäminen -> suurin ensimmäisen oleskeluluvan hakemusperuste
- Enemmistö tulee Suomessa työskentelevän, opiskelevan puolison tai huoltajan vuoksi.
- Suurimmat hakijakansalaisuudet: Viro, Romania ja Venäjä

Myönnetyt ensimmäiset oleskeluluvat ja jatkoluvat perhesiteen perusteella 2019–2023

- Ensimmäiset oleskeluluvat perhesiteen perusteella
- Jatkoluvat perhesiteen perusteella

Lähde: EMN/Maahanmuuton tunnusluvut

- Erityisesti opiskelijoiden perheenjäsenten hakemusmäärä on kasvanut voimakkaasti viime vuosina.
- Kasvun taustalla mm. vuonna 2022 voimaan tulleet lainsäädäntömuutokset
- Pitkällä aikavälillä työperäisen maahanmuuton odotetaan edelleen kasvavan -> perheenjäsenten hakemusmäärän voidaan olettaa jatkossakin pysyvän korkealla tasolla.
- Vuonna 2024 jätetyistä hakemuksista yli puolet oli lasten (52,1 %) ja hieman alle puolet puolisoiden (47,6 %) hakemuksia. Loput (0,3 %) olivat huoltajan tai muun omaisen hakemuksia.

Työperäinen muutto Suomeen

- Vuonna 2022 myönnettiin 16 081 ensimmäistä oleskelulupaa työnteon perusteella. Määrä on kaksinkertaistunut viidessä vuodessa. Kasvu oli ennätyksellinen: lupia myönnettiin 41 prosenttia edellisvuotta enemmän.
- Vuonna 2023 myönnettiin 15 081 ensimmäistä oleskelulupaa työnteon perusteella, mikä oli hieman vähemmän kuin edeltävänä vuonna. Historiallisessa vertailussa luku pysyi silti korkeana.
- Vuonna 2024 ensimmäisten työperusteisia oleskelulupahakemuksia jätettiin yhteensä 15 024. Eniten työperusteisia oleskelulupahakemuksia ovat jättäneet Thaimaan ja Filippiinien kansalaiset.

Pakolaisuus ja tilapäinen suojelu

Tilapäisen suojelun hakemusten
toteuma 2022–2024 ja arvio 2025

- Maahanmuuttoviraston joulukuussa 2024 päivittämä arvio: lähivuosina 3 000-4 000 ensimmäistä turvapaikkahakemusta vuosittain.
- Keski- ja Etelä-Euroopan houkuttelevuutta Suomeen verrattuna lisäävät myös jo olemassa olevat laajat diasporat ja verkostot sekä työllistymismahdollisuudet.

Puheenvuoron rakenne

- Johdanto muuttoliikkeisiin
- Moninaistuva Suomi
- **Kotoutumisesta osallisuuteen**
- Musiikkikasvatuksen osallisuuden rakentajana

Maahanmuuttajakehyksestä poistaminen (de-migrantization)

- Maahanmuuton poikkeuksellisuuden purku
- Muuttoliikkeeseen liittyvän luonnostaan annetun erilaisuuden kyseenalaistaminen
- Metodologisen nationalismin purku
- Kokonaisvaltainen näkemys yhteiskunnista sen sijaan, että keskityttäisiin ”toiseen”.

Toimenpiteiden, rahoitusohjelmien ja -hankkeiden sekä ruohonjuuritason käytäntöjen jatkuva ja kriittinen (itse)arviointi.

- Kenen asiantuntemusta kuunnellaan, missä asiantuntemus tuotetaan, kenen etua ajetaan?

Kotoutumisolympialaiset?

- Sen sijaan: strateginen uudelleensuuntautuminen
- Painopisteen siirtäminen maahanmuuttajista koko yhteiskuntaan
- Kriittinen tarkastelu vallitsevia syrjiviä käytäntöjä kohtaan.

Perspektiivin muutos kotoutumiseen:

Koko yhteiskunta keskiössä!

Kaksisuuntainen kotoutuminen

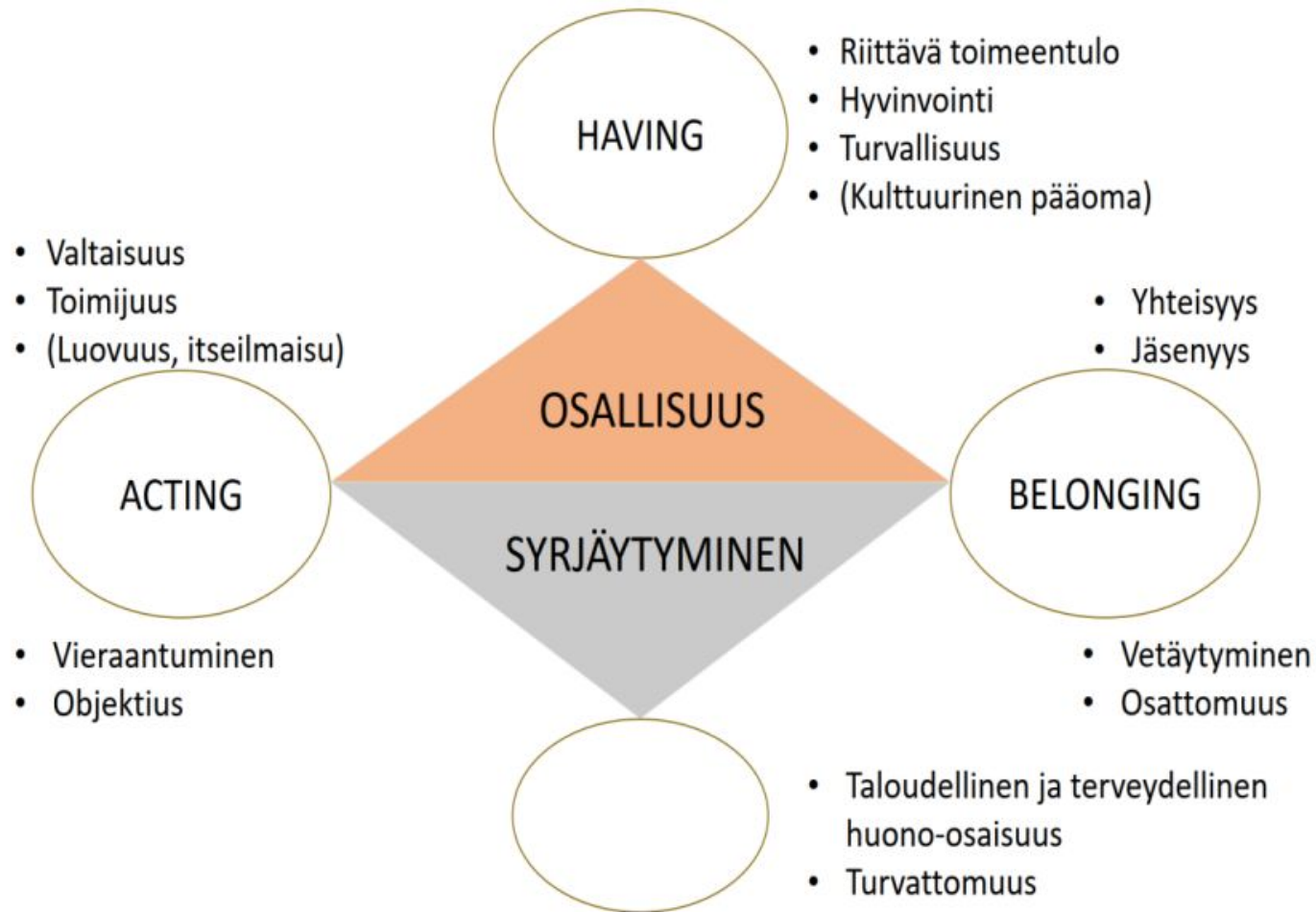

Osallisuus

- Mikrotasolla sosiaalinen osallisuus -> tunteminen ja kuuluminen
- Kokemuksellinen -> yksilön toimintakyvyt, yhteisyyden kokemus ja vaikutusmahdollisuudet

(Raivio ja Karjalainen 2013; Leemann ym. 2015)

KUVIO 2 Osallisuuden osatekijät (Raivio & Karjalainen 2013, 17 pohjalta)

**Lähde: Sanna Salminen JYU DISSERTATIONS 380
Musiikkiharrastuksella osallisuuteen, 2021.**

Puheenvuoron rakenne

- Johdanto muuttoliikkeisiin
- Moninaistuva Suomi
- Kotoutumisesta osallisuuteen
- Musiikkikasvatuksen rooli osallisuuden rakentamisessa

Musiikkikasvatus ja moninaisuus

- Moninaisuuden sekä oikeudenmukaisuuden edistäminen sekä syrjinnän ehkäisy (Mikander ym. 2018, 40)
- Sekä kulttuurista pääomaa että osallisuutta kasvattava

Schippersin (2010, 30-31) määrittely:

- Yksikulttuurinen (monocultural) musiikkikasvatus
- Monikulttuurisessa (multicultural) musiikkikasvatus
- Kulttuurienvälinen (intercultural) musiikkikasvatus
- Kulttuurit läpäisevä musiikkikasvatus (transcultural)

Millainen musiikkikasvatus tukee osallisuutta?

Kulttuurienvälistä osaamista ja osallistavaa käyttäytymistä edistävä musiikkitoiminta oli: Oppilaskeskeisiä, aktiivista ja käytännönläheinen, käytännöllinen ja kokemuspohjainen, aito ja merkityksellinen oppilaiden elämän kannalta.

Crawford, R. (2020). Beyond the dots on the page: Harnessing transculturation and music education to address intercultural competence and social inclusion. *International Journal of Music Education*, 38(4), 537-562)

Sosiaalisesti osallistavia käytäntöjä korostava musiikkiluokka loi myönteisen kulttuurienvälisen oppimisympäristön.

Crawford, Renée. "Socially inclusive practices in the music classroom: The impact of music education used as a vehicle to engage refugee background students." *Research Studies in Music Education* 42.2 (2020): 248-269

- Ohjelmisto, joka heijastaa oppilaiden kulttuuritaustaa ja yhteisiä kiinnostuksen kohteita
- Eri maiden ja taustojen musiikki auttaa identiteetin rakentamisessa.
- Luodaan tilaa jakaa kokemuksia, kyseenalaistaa stereotyyppioita ja tutkia kulttuurista monimuotoisuutta.
- Multimodaaliset toiminnot (esim. liike ja tanssi).
- Opettajien olisi tuettava oppilaiden itsenäisiä ja yhteistoiminnallisia projekteja,.
- Opettajien on otettava huomioon maahanmuuttajavanhempien mahdolliset esteet (esim. järjestelmän tuntemattomuus, kielelliset rajoitukset, logistiset ongelmat, erilaiset odotukset).
- Musiikinopettajat kohtaavat sekä sisäisiä (esim. luottamus, tietämys) että ulkoisia (esim. luokkahuoneen dynamiikka) haasteita monikulttuurisissa ympäristöissä.

Taidekasvatuksen hyödyt osallisuuden rakentumisessa

- Itsetunto ja identiteetti
 - Tilan luominen sen kehittymiseen ja ilmaisuun
- Hyvinvointi
 - Tutkimukset osoittavat taidetoiminnan vahvistavan lasten ja nuorten hyvinvointia silloin, kun se on oppijälähtöistä (Siivonen, Kotilainen & Suoninen 2011)
- Kieli
 - Kielitietoinen musiikkikasvatus
- Yhteisöllisyys ja kuuluminen
 - Vaatii aktiivista rakentamista ja ylläpitämistä

Moninaisuuden ja osallisuuden rakentuminen: muistilista

- Opetushenkilökunnan (myös johtoportaahan) moninaisuuden edistäminen
- Kielitietoinen musiikkipedagogia, kielitietoisuuteen liittyvän tutkimuksen hyödyntäminen hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa (mm. Elisa Repon väitöskirja)
- Nothing about us without us -periaatteen noudattaminen
- Osallisuus kokonaisvaltaisena tavoitteena
- Vältetään näkemästä ”maahanmuuttajat” / ”vieraskieliset” homogeenisina ryhminä

KIITOS